

Universal Declaration of Human Rights - Julia

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

DUNYA' MUME MCGGJYA' HAKYAW DANTIIGELIKAN

Kúmapabila

K'à mìnà à mà kó dúnya' mànton' bɛɛ ká kan ni bònɔya ye, àni kó bɛɛ ká kan sàriya' la làkika' la, kó ò le be bɛɛ ya hòɔnya' sàbati, kà bɛɛ kánya násuma' dúnya' sigi' la.

K'à mìnà à mà kó mcɔɔya hákɛ lɔnbaliya' ni à jàtɛbáliya' nàna ni syáman ye dúnya kɔɔ, minw kà hádamadenw dùsu' kási, àni K'à mìnà mà tɛlɛ kúra min bɔɔra, à fɔra kó kúma' mín ká dí mín yé, ò bé ò fɔ, díina' mín ká dí mín yé, ò bé ò kɛ, kó mcɔɔw kà síran ɲɔɔn ná, ò bánna, kó fàgántánya júgu bánna, ò kúma' kera bɛnkan ye min kera hamamadenw haminankoba ye,

K'à mìnà à mà kó kà mcɔɔya' hákɛ' látanga ní sàriya' sigili' yé sɛn kán, yé wájibi yé wálasa mcɔɔw kàna wájibiya kà múruti bènkánni' kánma, àni fàngajúgu' kánma,

K'à mìnà à mà à ká kán tériya' yé kɛ jàmanaw ni ɲɔɔn cɛ,

K'à mìnà à mà dúnya' mume sáratikan' ná, Dúnya' jàmanaw yá tɔ màntonw bɛɛ kà à yira kó ù lánin be mcɔɔya' hákeyabaw' la, ù lánin hádamadenya' tá bònɔya' ní à lànbɛ' la, ù lánin be cɛw ní mùsow kányangɔɔnmaya' lá hákɛ' lá, ní ù kà nàniya' siri kà mcɔɔya' yá ɲɛ sàbati, àni kà nánamaya' kɛcogo núman' sigi sɛn kán hòɔnya' bɛɛɛɛ kɔɔ,

K'à mìnà à mà Dúnya' jàmanaw kà à nàniya kó ù bé jɛn ní Tɔnba yé kà mcɔɔya' hákeyaw látanga à ná' mà dúnya' mume kɔɔ,

K'à mìnà à mà, ò nàniya núman té sé kà síra' sɔɔ ní bɛnkélenma má kɛ mcɔɔya' hákeyako ní à hòɔnyako' kán,

Dúnya' tɔnba' ya ɲɔɔnlajɛɛɛbá' kà í kán' bila kà dunya' mumɛɛ mcɔɔɔɔ hakeɛyaw dantigɛɛlikan gánsi kà à yira ò nàniya ɲɲuman yé fɛɛn ye, mín ká kán kà kɛɛ mànton' ni náɔɔɔɔ bɛɛɛɛ làɲɲíni ye, yálasa mcɔɔɔɔ kelen kelen bɛɛɛɛ, àni jɛɛkulu kelen kelen bɛɛɛɛ ye nin dantigɛɛlikan' nín tó ù hákili' lá, kà ù kàlan' ní lámadamuni' kɔɔɔɔ, kà fɛɛɛɛ kɛɛ dɔɔɔɔɔnín ù ya húkumu' kɔɔɔɔ, wálima dúnya bɛɛɛɛ kɔɔɔɔ, kà hákɛɛya nínugu ní hòɔɔɔɔnya nínugu látàngali' yíriwa, àni kà à kɛɛ bɛɛɛɛ ye sɔɔn ù mà ɲɲá mà, à kɛɛɛɛ ù ya jàmana kɔɔɔɔɔɔ ye, wálima jàmana gbɛɛɛɛ min bé ù ya màra' kɔɔɔɔ.

Baabu ɲɔɔna

Wólo' lá, hádamaden' bɛɛ ye hòɔn ye, bɛɛ ká kán lànbɛ ní hákeyaw Mcɔɔ bɛɛ ye hákilitigi ye, bɛɛ ye hákilima ye ; ò là, ù ká kán kà ɲɔɔn mína ní bádenya ye.

Báabu 2 nan

Mcɔɔ' bɛɛ dɔ be kà à lɔn kó í ká kán ní mcɔɔya hákeyaw ní à hòɔ kófɔnín' bɛɛ ye nín dantigɛɛlikan' nín kɔɔ, mcɔɔ má bɔ mcɔɔ kɛɛnɛkɛnninya lá, fàragbɛko ní fàrafinko te à la, síyawoloma te à cɛ ni múso má bɔ ɲɔɔn ná, í be kán mín fɔ, ó té à la, díinako té à lá, hákilila ye mín yé pólitikiko' lá, wálima hákilila gbɛɛw, ó te à bɔɔɔɔko te à lá, n ye fàgántanden ye wálima n ye fàgamaden ye, ó à la, nàfolotígíya ní bólokolonya te à la, ɲàmakalako ní hòɔnyako te à la ; fɛn o fɛn be nà ní wólomali' ye mcɔɔw ní ɲɔɔn cɛ, ò sí te à lá.

O cógoya kélen mà, bɔɔɔɔ má bɔ bɔɔɔɔ la. I bɔɔɔɔ' lànbɛ' tɔw cɛ' mà, í ya jàmana' kera jàmana' yɛɛmahòɔnyanin ye, à kɛ jàmana ye mín be jàmana gbɛɛ ya màra kɔɔ, wálima à be à yɛɛ bólo jàmana gbɛɛ ya húkumu' kɔɔ, wólomali sí te kɛ kà lá ò kán.

Báabu 3 nan

Mcɔɔ' kera cogo ó cogo, à ká kán ní nánamaya' ye, à ká kán ní hòɔnya' ye, à ká kán ní lákandali' ye.

Báabu 4 nan

Mɔɔ sɪ te sɛ kà mɪna kà í kɛ jɔn ye wálɪma kà í kɛ bólokɔɔmɔɔ ye, jɔnya' bǎnna, jɔnféere' bǎnna sàriya' la.

Báabu 5 nan

A mán kán mɔɔ sɪ ye jàngáta, wálɪma kà làjába, wálɪma kà à ní ɛɔ, níjuguya' dǎnmátemɛ' fɛ, fɔ kà à lèebu.

Báabu 6 nan

Bɛɛ ká kán ní lànbe' ye sàriya' lá, à kɛra ɔɔɔ ó ɔɔɔ ye.

Báabu 7 nan

Bɛɛ ká kán sàriya' lá, àyiwa bɛɛ ká kán ní sàriya' ya làtangali' ye kà à sɔ à má kɛ wólomali ye. Bɛɛ ká kán ní kɔsemɛ ye sàriya' là kà i yɛɛ tǎnga bɔ wólomali' sùgu ó sùgu mà, mín be dǎntigelikan' nɪn sɔsɔ, àni mín be se kà nà ní à sɔsɔlɪ' ye.

Báabu 8 nan

A be ben mɔɔ bɛɛ ye cɛn yɛɛ l, í ye í ya jàmana' sàriyaso' màgbɛ sàriya' mín jásininin bɛ ò kóɲa' mà, kà i lákisi kà bɔ wálew mà, mínw be jàmana sàriyaw sɔsɔ.

Báabu 9 nan

A mán kán mɔɔ sɪ ye mina, wálɪma kà dòn kàso' la, wálɪma kà à gbɛn kà bɔ à fàso' la, kà à sɔɔ kùn te à la.

Báabu 10 nan

A ká kán mɔɔ' bɛɛ ye, bɛɛ fána ká kán ò lá, ni bèn kɛra i kán, i ya kiti tige námara te mín na, bɛɛ ɲa'na, tìribinali la, mín be à yɛɛ sàgo' la, ká kán mín na fána, tìribinálɪ' mín bena jó dí à mà kà à ya hákɛ lɔ à ye, wálɪma kà jàlaki' bèn à kán cɛn' yɛɛ la, ni à jó tɛ à la.

Báabu 11 nan

1. Ní mɪnaliko lára mɔɔ ó mɔɔ kùn, à te se kà mɪna ábada, fɔ ni kiti kà à yira tìribinálɪ' la, kà à sɔɔ áwoka kà à láfàsa, kó àlɛ nɔ' lò làkíka' la.
2. Mɔɔ sɪ te se kà mɪna kó la, kó' mín ketuma' kà à sɔɔ kójugu tɛ i ya jàmana' kɔɔ, wálɪma dúnya' sàriya' la. Mɔɔ' be kó' kɛ tuma' mín na fána, à ni ɲàngilɪ' mín ká kán, ò wágati' la, fóyi te se kà fàra ò kán kɔ' fɛ.

Báabu 12 nan

A te ben mɔɔ sɪ ye i sɛn' dòn mɔɔ gbɛɛ ya ɲánamaya' kóɲaw la, à ya sókɔɔ kóɲaw la, àni kà à ya bàtakiw kɔɔna gundow la, kà à sɔɔ jɔɲɔn te à lá ; wálɪma kà mɔɔ' lèebu, kà à tɔɔ' cɛn. Sàriya' ká kán kà lɔ bɛɛ kɔ kɔɔ kà i látànga kà bɔ ò kó sùguya' mà.

Báabu 13 nan

1. Kà tágama jàmana' kɔɔ, ɔɔɔ ó ɔɔɔ ká dí i ye, jàmana' ɔɔɔ' mín ká dí i ye, kà sigi yèn fána, o bɛnna bɛɛ ye.
2. Kà bɔ i fàso' la à ká dí cógo' mín, kà sègi à ká dí i ye cógo' mín, ò bɛnna bɛɛ ye.

Báabu 14 nan

1. ɲánimabori' ɲá, mín ye kà siran i ní' ɲá kà i yɛɛ ɲíni, à be ben bɛɛ ye ye dògotu ɲíni, kà jàmana gbɛɛ ɲíni, kà i kàlifa' sigi yèn, wà jàmana sɪ te se kà bàn i la kà i gbɛn.
2. Kà kójugu' kɛ sàriya' ká kán kà i nɔ' mɪna mín na, wálɪma mín dúnya' sàriyaba' sɔsɔ, kó i be bòli kà tága i kàlifa jàmana gbɛɛ la, ò kó tɛ.

Báabu 15 nan

1. Mɔɔɔ' kera cógo ó cógo, à ká kán ni jàmana' dɔ jàmanadénýa ye.
2. Mɔɔɔ si ya jàmanadénýa' te se kà bɔsi i la kà à sɔɔ kùn jɔnjɔn te à wà mɔɔ si te se kà mɔɔ si bàli kà bɔ jàmana' dɔ jàmanadénýa' la kà dòn dɔgbere tá la.

Báabu 16 nan

1. Cɛ' ni mùso' fɛn ó fɛn séra bálíkuya' mà, à be ben i ye fúru kɛ, kà kɛ ; lónanya ní dɔ̀gúlénýa te ò la, díinako te ò la. Cɛ ni mùso bɛɛ ká kán sàriya' la, fúru' sirilí' la, celasígí' kɔɔ, àni fúrusa' tá fànfela' la.
2. Fúru' te sé kà siri ní à má kɛ ni fúrujɔɔn' fila ya jen' ye.
3. Dénbaya dénbayaw kenin jɔɔɔ kán, ò le ye sìgida' ni màrada' jù' ye, wà à ká kán sìgida' ni fànga' ye ù lákanda.

Báabu 17 nan

1. Mɔɔ kélén, wálíma jekúlu', bɛɛ ká kán ni táya' ye, bɛɛ tá ye i tá ye.
2. Mɔɔ dɔ mán kán kà bèn dɔ kán kà à tá bɔsi à la fàniya' kán.

Báabu 18 nan

Míiriya' mín ká dí i ye, i hákili' kà fɛn' mín mìn, díina' mín ká dí i ye, benna bɛɛ ye ; ò kɔɔ' ye kó ni i be à fɛ kà bɔ díina' dɔ la kà dòn dɔgbɛ la, ò be i mà ; kà díina' fàlén, ò be i mà ; àyiwa bɛɛ be se kà i ya séli' ni ya díina' kɛ i kélén, wálíma jàma' la, sùtara la wálíma kɛnɛ' kán, à kera kàlanni' tá síra' ye, wálíma bàto' tá síra', wálíma séli.

Báabu 19 nan

Hákilila' mín ká dí mɔɔ' mín ye, ò benna i ye, à fɔlɪ' kɛnɛ' kán, ò dàgara ye. O kɔɔ' ye kó mɔɔ si te se kà mɔɔ tɔɔ à hákilila' kánma, mɔɔ se kà mɔɔ' bàli kà kùnnafóniw gánsi yɔɔ' mín ká dí i ye, jàmana' mín ká dí i ye.

Báabu 20 nan

1. Kà jɔɔɔn lájɛn jɔɔɔnye bolo mà, wálíma kà tɔn' sìgi, ò dàgara mɔɔ' bɛɛ ye.
2. A te se kà wájibiya mɔɔ si kán, kó i ye kɛ tɔn dɔ tɔnden ye kà à sɔɔ à mán dí i ye.

Báabu 21 nan

1. A be ben bɛɛ ye i sèn' dòn i fàso' kójaw jánabɔlɪ' la, à kera yɛɛbakun' ye wálíma i kà i wàsa' dòn mɔɔ gberɛ la, i yɛɛ kà mɔɔ' mín sùgandi i yɛɛ mà.
2. Kà lɔyɔɔ' sɔɔ i fàso' fòrobabáaraw la, ò be ben mɔɔ bɛɛ ye, wà bɛɛ ká kán à la.
3. Jàma' nàniya' le ye màrabólo' ya fànga' jù' ye ; jàma' be ò ɲ lánkɛnɛmaya kàlafíli' sèn' fɛ, ni' ò ye wóte' ye, námara te mín na. O kàlafíli' ká kán kà kɛ tuma ni tuma, bɛɛ ye wóte cógo kélén na, gùndo la wálíma cógo la, bɛɛ be i yɛɛ le nàniya' yira.

Báabu 22 nan

Sìgidénýa' húkumu' kɔɔ, bɛɛ ká kán ni i fàso' màrabólo' ni dúnya' tɔ demɛ' ye, i ya dúnyalatigɛ' gbeleyaw la ; bɛɛ ká kán ni nàfasɔɔ hákeya' ye, àni mɔɔjya' hákeya', àni lɔnko' ni séko' hákeya' mín be í lànbe' kɔɔta, kà í ya hádamadenýa' sàbati.

Báabu 23 nan

1. Bɛɛ ká kán ni báara' ye, báara' mín kà dí à ye, bèn te kɛ à kán báara' mín na ; bɛɛ ká kán kà látànga báarasɔɔbaliya' fána mà
2. Mɔɔɔ' ni mɔɔɔ' mín ya báara' ye kélen ye, òlugu ká kán ni sàra kélen ye, wólomali te mín na.
3. Báarakela' bɛɛ ká kán ni sàra ye, mín be bɛn à ya báara' kíima' mà, mín be à màkò' nà, mín be à tó à ni à ya dénbaya' be bálo ù hákɛ' la, bònnya' kɔɔɔ ; kà sínijinasigí' fána jàtɛ' mìnà ò la n'à be bɛn.
4. A be bɛn bɛɛ ye sendika sigi, wálima kà dòn sendika' la, yálasa kà i yɛɛ látànga.

Báabu 24 nan

Bɛɛ ká kán ni làganfiya' ni dàamu' ye : ò be à yíra ko dàn ká kán kà ye báara' kùntaga' la, báarakela ká kán kà baara' bila tùma ni tùma.

Báabu 25 nan

1. Bɛɛ ká kán ni jánamaya' dàamu' ye, mín be à tó à ni à ya bálo', ù fɛɛɔɔɔ, ù sìyɔɔɔ', ù fúrakeli', àni jánamaya' làganfiyalan' be mɔɔɔɔ cogo' mín ; báarakela' ká kán ni màrabólo' ya demɛ' ye ní ya báara' cenna, ní jànkáro' kà lásigi, ní lùjura kà à sɔɔɔ, ní à kɛ firiyatɔ ye, ni kɔɔɔ' nàna kà à dɛɛ, wálima gbɛɛɛ' fɛn ó fɛn kà à sɔɔɔ, mín be à kɛ dɛɛɛbagatɔ ye kà à sɔɔɔ à yɛɛ nɔ tɛ.
2. Mùsow ya kɔɔɔmɔɔɔ' ni dénw ya dénmisɛnya' ká kán ní demɛ mágɛn kɛɛnɛkɛnnin ye. A kɛra fúrukɔɔɔden ye, wálima à kɛra fúrukɔfɛden ye, dénn' bɛɛ ká kán ni tàngali' ye.

Báabu 26 nan

1. Bɛɛ ká kán ni kàlan' ye. Sàra mán kán kà bɔ ò kàlan' nà, i n'àfɔ kàlan' dùgumála' fò kà tága sé sépe' mà, wálà bèpes' la. Kà tága sé mà, ò ye wájibi ye. Tɛkinikikàlan' ni báarakalan' ká kán kà kɛ fɛ kɔɔɔnɛn ye ; sánfɛkalan' ká kán kà mɔɔɔɔ bɛɛ mà, bɛɛ ká kán kà kánya à la.
2. Kàlan' làpíní' ká kán kà kɛ kà mɔɔɔ' ya hádamadenya' fá, àni mɔɔɔɔ' hákɛw ni à hɔɔɔnya' lásàbati. A ká kán kà mɔɔɔnfaamuya mɔɔɔnɔnya' sàbati mɔɔɔw ni mɔɔɔn ɛɛ, kà tériya' sàbati jàmanaw sìyaw ni díinaw ni mɔɔɔn ɛɛ, àni kà dúnya' tɔnba' demɛ jásuma' la dúnya' kɔɔɔ.
3. Dénn' ladamu cogo ni à ya kàlan' sífaya' sùgandili' ye fàɛ ni bámuso' tá lè ye fɔɔɔ.

Báabu 27 nan

1. A be bɛn bɛɛ ye i sɛn' dòn, à ká dí i ye cogo' mín na, i ya jàmalájekow ni jánagbew la, kà dàamu' sɔɔɔ sékow la, àni kà i niyɔɔɔ' kɛ lɔnɔw yíriwali' la, kà ù nàfa' sɔɔɔ.
2. Fɛn ó fɛn bɔra lɔnɔw ni sékow ni másalaw kɔɔɔ, ní à béna kɛ báasi mɔɔɔw mà, à kɛra ù bólofen cenni ye wálà kùnmasúuli, bɛɛ ká kán ni làtangali ye òlugu mà.

Báabu 28 nan

Dàntigelikan' kɔɔɔ hákɛyaw ni hɔɔɔnya' sàbatíli' sigida' la, jàmana' kɔɔɔ, àni dúnya' mùmɛ kɔɔɔ, bɛɛ ká kán ní ò ye.

Báabu 29 nan

1. Sigida' ya hákɛ' ye mɔɔɔ kélen kélen bɛɛ kùnkò ye, k'à lá à kán ní sigida' tɛ, i ya mɔɔɔɔ' te dáfa.
2. Dàn sí te mɔɔɔ' ya hákɛyaw' ni à ya yɛɛmabíla' la, fò à dɔ be kà i kɔɔɔsì à kana mɔɔɔ gbɛɛ tɔɔɔ, à ye i jànto mɔɔɔ gbɛɛ ya hákɛyaw la, àni jógoɔumanya' ni jàlì' ni jàma' làganfiya' kánma, bɛɛkanya' kɔɔɔ.
3. O hákɛyaw ni n-tá-ye-n-yɛɛ-ye' te bɛn cogo sí la, ní ù be Dúnya' tɔnba' ya sàriyaw sɔɔɔ.

Báabu 30 nan

Yɔɔɔ sí te dàntigelikan' nìn kɔɔɔ, ní fànga, wálima jàmakúlu, wálima mɔ gbansan be sé kà míiriya gbɛɛ bɔ ò kɔɔɔ kà nà ni ków ye wálima wáleyaw ye, minw bena ni dàntigelikan' nín hákɛw ni à hɔɔɔnya' bènni' ye.

